

І. М. Кричкевич, аспірант,
Т. І. Мельник, к. б. н., професор
Сумський національний аграрний університет

АНАЛІЗ РИНКУ *HELIANTHUS ANNUUS L. SSP. ORNAMENTALIS* В СВІТІ ТА УКРАЇНІ

Батьківщина соняшника – південь Північної Америки, де поширені дикі види цієї культури. В Європі насіння *Helianthus* L. було висіяне вперше у 1510 році в Мадридському ботанічному саду. Пізніше, в результаті відбору німецькими квіткарями-аматорами, соняшник почали вирощувати як орнаментальну декоративну квітникову культуру. Світова колекція ВІР (Росія) нараховує 2230 зразків культурного соняшнику та 630 дикорослих видів.

Соняшник вже багато років є одним із фаворитів флористичної моди. Це пов'язано з появою нових красиво квітучих сортів і ліній, які відрізняються різноманітним забарвленням квіток – від золотисто-жовтого до лимонного, кремового, усіх відтінків помаранчевого та червоного, а також коричневого і рожевого. Яскравість забарвлення доповнюється махровістю суцвіття (від рихлих до щільних), що розширює сферу використання. Великі яскраві суцвіття соняшнику прикрашають інтер'єри виставкових залів, магазинів, готелів у багатьох країнах світу.

Провідним селекціонером декоративного соняшнику у світі визнано американську фірму NuFlowers, LLC, яка є оригіном найбільш відомих на ринку сортів, таких як 'Chianti', 'CherryRose', 'DoubleQuick', 'GoldenCheer', 'Joker', 'Jade', 'Moonshadow', 'MoulinRouge', 'StarburstPanache', 'StarburstAura', 'StarburstLemonEclair', 'Terracotta', 'RubyEclipse' та інших.

На сьогодні відомо більше 190 сортів декоративних сортів соняшнику однорічного, які створені і вирощуються як горщикова культура, клумбова і на зріз.

Горщикова культура соняшнику однорічного «Potflowers» представлена низькими рослинами, такими як гібриди 'DwarfYellow', 'FiIntermedYellow', 'Sunspot', висота яких зазвичай не перевищує 100 см або карликовими сортами 'Zebulon', 'BigSmile', їх висота становить в середньому 50–75 см. Ці рослини мають укорочене однокошикове міцне стебло зі зменшеною кількістю міжвузлів та листків. У сортів 'MusicBox', 'PradoGold', 'Pacino', 'TeddyBear' габітус кулястий, утворений розгалуженням стебла до 2-го і 3-го порядку, з висотою 60–80 см.

Клумбова культура «Bedding» є найбільш популярною серед ландшафтних дизайнерів. Сорти і гібриди цієї групи різноманітніші за забарвленням та формою суцвіття. Так, коричнево-червоне забарвлення має сорт 'VelvetQueen', червоно-бордове – сорт 'BronzeKing', лимонне – сорт 'Valentine', сорт 'AutumnBeauty', являє собою строкату різнокольорову суміш.

До 80 % ринку займають сорти на зріз «Cutflowers», які представляють собою однокошикові рослини з прямим міцним стеблом. Кріплення кошика

жорстке, без нахилу, язичкові квітки темно-жовті або жовто-червоні, пелюстки широкі з загостреним кінчиком, квітколоже темне, майже чорне, листя глянцево. До цієї групи належать, зокрема, гібриди 'EliteSun', 'FullSun', 'Sunbright', 'SunrichOrange', 'Univ', 'SunbrightSupreme', сорт 'Taiyo', висота яких від 140 до 170 см, а така гібрид 'JetSun', який має жовте квітколоже.

На сьогодні в Україні зареєстровано більш ніж 400 різних сортів і гібридів соняшнику, які пропонуються для різних агрокліматичних зон, відрізняються за групами стиглості, якісними показниками та напрямом використання. Однак, сортів, віднесених до групи декоративного соняшнику, в каталогах «Державного реєстру...» не виділено.

Зважаючи на те, що на ринку квіткових культур за останній час значно зріс інтерес до соняшнику декоративного, нами було проаналізовано пропозиції насінневого матеріалу цієї культури від українського виробництва. Результати аналізу дали можливість виділити низку сортів і гібридів, заявлені українськими виробниками як *Helianthus annuus*ssp. *ornamentalis*. Серед виробників українського насіння виділено чотири установи, які займаються селекційною роботою в напрямку декоративного соняшнику. Станом на 2020 рік серед пропозицій декоративних сортів та гібридів соняшнику були представлені сорти 'Наdejда', 'Малиш', 'Ніжність', 'Чарівник', 'Сонячний промінь' та гібриди 'Лунний', 'Кармен' та 'Юліана' Інституту олійних культур НААН України, сорти 'Жемчужний', 'Забава', 'Маленький принц', 'Ела' (Луганський інститут селекції і технологій), сорти запорізької селекції – 'Сиреневий туман', 'Золотеруно', 'Місячна казка', 'Козачок', 'Мрія' (Запорізький національний університет) та сорти 'Сузір'я Козерогу', 'Центуріон', 'Ліра', 'Тектор', 'Зелений каскад', створені ТОВ «Долинка».

Проведені нами дослідження показали, що серед виробників квіткової продукції в Україні практично відсутні ті, які займаються вирощуванням *H. annuus*ssp. *ornamentalis*. Серед розроблених технологій вирощування цієї культури також зрідка можна зустріти рекомендації, які стосуються культивування саме декоративних сортів соняшнику. Таким чином, розробка регіональних технологій вирощування *H. annuus*ssp. *ornamentalis* є актуальним питанням на сьогоднішньому етапі розвитку квіткового ринку України.